

Економічні науки

УДК 336.72

Бондаренко Ольга Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри обліку та аудиту

факультету економіки та бізнес-адміністрування

Національний авіаційний університет

Бондаренко Ольга Михайловна

кандидат экономических наук, доцент,

доцент кафедры учета и аудита

факультета экономики и бизнес-администрирования

Национальный авиационный университет

Bondarenko Olga

Candidate of Economics, Docent,

Docent of the Accounting and Audit Department

Faculty of Economics and Business Administration

National Aviation University

Гайдук Оксана Євгеніївна

студентка

Національного авіаційного університету

Гайдук Оксана Евгеньевна

студентка

Национального авиационного университета

Haiduk Oksana

Student of the

National Aviation University

**ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ТРАНСПОРТНО-ЗАГОТІВЕЛЬНИХ
ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА**

**ОТРАЖЕНИЯ В УЧЕТЕ ТРАНСПОРТНО-ЗАГОТОВИТЕЛЬНЫХ
РАСХОДОВ ПРЕДПРИЯТИЯ**

**REFLECTION IN THE ACCOUNTING OF TRANSPORT AND
PROCUREMENT COSTS OF THE ENTERPRISE**

***Анотація.** У статті розкрито особливості відображення, застосування, обліку та розподілу транспортно-заготівельних витрат. Запропоновано нові методи та підходи, які допомагають правильно їх впорядкувати і оцінити.*

***Ключові слова:** виробничі запаси, матеріали, транспортно-заготівельні витрати, оцінка.*

***Аннотация.** В статье раскрыты особенности отражения, применения, учета и распределения транспортно-заготовительных расходов. Предложены новые методы и подходы, которые помогают правильно их упорядочить и оценить.*

***Ключевые слова:** производственные запасы, материалы, транспортно-заготовительные расходы, оценка.*

***Summary.** the article reveals the features of reflection, application, accounting and distribution of transport and procurement costs. New methods and approaches are proposed to help organize and evaluate them properly.*

***Key words:** production stocks, materials, transport and procurement costs, assessment.*

Постановка проблеми. Транспортно-заготівельні витрати є важливою складовою обліку підприємств, тому питання відображення,

оцінки і розподілу в бухгалтерському обліку є дуже важливим і потребує удосконалення і обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні вчені, які зробили великий внесок у дослідженні і вирішенні питань транспортно-заготівельних витрат: Голов С.Ф., Осадча Г.Г., Бровко О. Т., Павлюк І., Сопко В.В., Ткаченко Н. М., Шевчук В. О., Добровський В.М., Бондар М. І.. Незважаючи на такий вагомий внесок вчених у розвиток досліджуваної проблеми, питання транспортно-заготівельних витрат досі залишається малодослідженим.

Мета. Обґрунтування теоретичних положень і поліпшення методології відображення в обліку транспортно-заготівельних витрат.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дискусійним характером є питання раціонального відображення транспортно-заготівельних витрат (скорочено ТЗВ) на рахунках бухгалтерського обліку. На цей час відповідно до законодавства існує дві схеми відображення ТЗВ: на рахунку ТМЦ або на окремому рахунку.

Коли придбані виробничі запаси можна точно визначити, то їх ТЗВ слід включати до первісної вартості відповідних найменувань чи груп виробничих запасів. Коли ТЗВ пов'язані з доставкою декількох груп чи видів запасів, то на окремому субрахунку потрібно також робити узагальнення за групами запасів. Сума ТЗВ кожен місяць розподіляється між сумою запасів використаних у виробництві та сумою залишку цих запасів на кінці звітного місяця.

Як бачимо, проблема обліку ТЗВ є на сьогодні ще повністю невирішеною, вона потребує додаткового дослідження та покращення. Затрати на робочі відрядження або затрати з постачання матеріальних ресурсів не є ТЗВ. До адміністративних витрат також входять останні витрати. В собівартість вже придбаних виробничих запасів входять ТЗВ, які

повинні відображатися на окремому субрахунку обліку запасів. За наступною формулою можна визначити середній відсоток ТЗВ:

$$\text{ТЗВ}\% = \frac{\text{ТЗВ}^{\text{поч}} + \text{ТЗВ}^{\text{кін}}}{\text{З}^{\text{поч}} + \text{З}^{\text{кін}}} \times 100\%, \quad (1)$$

Де $\text{ТЗВ}^{\text{поч}}$ і $\text{ТЗВ}^{\text{кін}}$ – транспортно-заготівельні витрати на початок і на кінець періоду;

$\text{З}^{\text{поч}}$; $\text{З}^{\text{кін}}$ – це запаси на початок і відповідно на кінець періоду.

Середній відсоток ТЗВ і добуток вартості запасів утворює суму ТЗВ, яка належить до виробничих запасів, що вибули. Частина ТЗВ, які відносяться до вартості вибувчих виробничих запасів повинні відображатися на тих рахунках бухгалтерського обліку, де було відображено вибуття відповідних запасів.

Слід також зазначити, що на існуючих промислових підприємствах облік ТЗВ є узагальненим, тобто витрати ураховуються так званим котловим методом, коли відсутні аналітичні рахунки обліку та розгорнута номенклатура цих витрат.

Згідно з П(С)БО 9 «Запаси» зарахування на баланс підприємства придбаних виробничих запасів повинно проводитися за собівартістю, якій дорівнює первісна вартість їх придбання [1].

Відповідно до джерел надходження формується первісна вартість запасів і вона впливає на собівартість виготовлених виробів. За вимогами П(С)БО 9 «Запаси» собівартість, яка включає в себе фактичні витрати, є первісною вартістю запасів [2]. Відповідно до методів, які зазначені у П(С)БО 9 «Запаси», ТЗВ повинні включатися до собівартості придбаних запасів саме в момент їх виникнення. Витрати повинні розподілятися між видами придбаних запасів з калькуляцією всіх номенклатурних одиниць. За іншим методом ТЗВ можна відобразити загальною сумою на окремому субрахунку обліку запасів. Вагомим мінусом саме цього методу є

накопичення ТЗВ за «котловим» методом, що призводить до зниження аналітичної цінності цього методу.

Згідно П(С)БО 9 «Запаси» існує два методи, за якими можна включити ТЗВ до собівартості запасів:

1) за допомогою методу прямого розподілу в момент надходження можна швидко визначити понесені витрати

2) за допомогою «збірно-розподільчого» методу, який використовують підприємства значна питома вага ТЗВ на яких у собівартості запасів. Облік ведеться на окремому субрахунку рахунків обліку матеріальних цінностей)

Витрати на придбання включають в себе також інші види витрат, які потрібно враховувати та відображати у бухгалтерському обліку. До витрат з придбання виробничих запасів входять не тільки витрати на транспортування, а ще й витрати на заготівельно-складські роботи, заготівельні витрати.

Для обліку транспортно-заготівельних витрат використовують рахунок 209 «Транспортно-заготівельні затрати». Робочі відрядження також включають до їхнього складу.

Слід зазначити, що процедура наявності, руху та ефективності використання виробничих запасів дуже складна, тому важливим є розробити програму аналізу, яка допоможе пришвидшити цей процес [3].

При покупці підприємство незначної кількості ТЗВ, як правило, їх відносять до первісної вартості запасів, які придбали. Зазвичай, за одним транспортним документом надходять різні запаси не лише за найменуванням, а і за одиницею виміру, вагою, типом, сортом. У цьому разі розподіл ТЗВ не раціональний і складний, тому що кожний вид, тип, сорт потребує калькуляції [4].

Бувають ситуації, коли із-за невчасного надходження розрахункових документів більш складним є розподіл ТЗВ. В такій ситуації вчені

рекомендують частину понесених витрат відобразити у вигляді маркетингових витрат чи витрат на відрядження [5].

Важливим також є аналізувати причини збільшення чи зменшення первісної вартості ТЗВ. Для цього потрібно виділити самостійну статтю калькуляції, яка в свою чергу допоможе і полегшить можливість складання нормативних, фактичних калькуляцій.

Проблема покращення обліку виробничих запасів, особливо ТЗВ залишається на сьогодні актуальною. Покращення обліку ТЗВ дає змогу значно полегшити процес контролю за цими витратами, знаходити значно кращі способи пошуку партнерів з ціллю транспортування та постачання. Це в свою чергу призводить до зменшення собівартості продукції, яка виробляється. В цьому випадку слід вести облік за статтями, які рекомендовані для деталізації складу ТЗВ, а не повністю за усіма матеріальними витратами. Це однозначно призводить до більш прозорої методики управлінського обліку. Такий підхід не суперечить чинним нормативним документами і дає можливість сильно покращити процес обліку ТЗВ.

Слід зазначити, що всі ці рекомендації щодо обліку ТЗВ можна запровадити на законодавчому рівні. Проте на більшості підприємств облік ТЗВ ведеться за всіма матеріальними цінностями і це не показує доцільність віднесення ТЗВ на собівартість деяких видів чи типів продукції. В такому випадку для бухгалтерії є доцільним і правильним вести облік за статтями, які рекомендують для деталізації складу ТЗВ. Це допоможе показати калькуляції в частині витрат більш прозорими і позитивно вплинути на методику управлінського обліку.

Звичайно, пропозиції і рекомендації не дадуть значного росту чи зменшення витрат, які пов'язанні з організацією обліку, тому що, зазвичай, сьогодні бухгалтерський облік є автоматизованим на більшості

підприємствах, що допомагає швидко отримати необхідну інформацію, якою цікавляться.

Висновок. Отже, головним є правильність віднесення транспортно-заготівельних витрат до складу запасів, які були використанні у звітному періоді. Це допомагає правильно і точно показати витрати понесені підприємством. Також використання окремого рахунку, а також деталізація за окремими елементами, є доцільним та практичним.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Запаси» [Текст]: [затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. №246]. URL: www.rada.gov.ua
2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Затверджені наказом Мінфіну України від 10.01.2007 р. № 2.
3. Сиротюк Г. Методичні особливості аудиту виробничих запасів Г. Сиротюк, К. Сиротюк // Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК. 2015. № 22(1). С. 92-97.
4. Житній П. Принципи формування облікової політики / П. Житній // Бухгалтерський облік і аудит. 2007. № 4. С. 25–28.
5. Петрук О. М. Гармонізація національної системи бухгалтерського обліку / О. М. Петрук. Житомир, 2006. 420 с